

Особливості підготовки учнів до професійного самовизначення в сучасних соціально – економічних реаліях

У сучасних підходах професійне самовизначення розглядають не як одноразовий акт, а як цілісний процес почергових виборів на шляху становлення особистості як професіонала.

Ряд авторів (В. Поляков, С. Чистякова, С. Волошин та ін.) професійне самовизначення розуміє як процес формування особистістю свого ставлення до професійно - трудового середовища і спосіб самореалізації, складову частину цілісного життєвого утвердження. Є.Клімов, розглядаючи професійне самовизначення, зазначає, що кожний окремих, навіть незначний, вибір на життєвому шляху, є обов'язковим, тобто певним ланцюгом кроків, що взаємодоповнюють один одного. Роблячи послідовні вибори, людина не звужує свої можливості, втрачаючи не обрані варіанти, а навпаки, відкриває для себе новий світ, розширює свій вибір.

Результатом професійного самовизначення школяра (як його самостійної діяльності) є його особистий професійний життєвий план, або, як зазначає Є.Клімов, план професійного «старту» і подальші за ним кроки. В основі такого плану лежить гармонійне поєднання трьох складових так званої «формули вибору професії»:

- 1) «хочу» (інтереси, нахили);
- 2) «можу» (здібності, стан здоров'я);
- 3) «треба» (світ професій, потреба суспільства в кадрах).

На основі аналізу літератури, виявлено, що більшість науковців виділяють п'ять основних параметрів професійної зрілості (готовності):

- 1) автономність (самостійність при прийнятті рішення про вибір професійної діяльності);
- 2) інформованість про світ професій і вміння зіставити інформацію із своїми особливостями (володіння комплексною інформацією, отриманою з різних джерел. Людина з високим рівнем професійної зрілості не накопичує інформацію, а шукає її додатково для винесення суджень про зіставлення специфіки особистості особливостям професійної діяльності);
- 3) уміння приймати рішення (адекватна оцінка альтернатив і прийняття на цій основі рішення);
- 4) уміння планувати своє професійне життя (послідовне здійснення людиною чогось наміченого, того, що стосується її професійного шляху);
- 5) емоційне включення в ситуацію рішення (емоційний комплекс професійної зрілості проявляється в загальному настрої людини і тісно пов'язаний з емоційним комплексом зрілості особистості в цілому, який проявляється у позитивному настрої, життєвому оптимізмі, емоційній врівноваженості і налаштованості на подолання невдач).